

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

RIKSDAGSHUSET. — H. 8. D:S STOCKHOLMSFOTOGRAF.

17:DE ÅRG.

DEN 2 JANUARI 1916

N:o 14

Foto. Wiklund, Sthlm.

Hans Nachtmeister

Klisché. Bengt Sköten spary

Den 17 december bildar en minnesdag i den svenska adelns historia därigenom, att adelsmötet då gaf sitt samtycke till afskaffandet af de sista ståndsskiljande privilegier af saklig innebörd, som finnas kvar i vårt land. Det gällde i främsta rummet adelns rätt att anlita hofrätt som första instans i mål rörande arf, förmyndarskap och liknande familjerättsliga ärenden (s. k. forum privilegium).

Ehuru hvad fordom var rikets främsta stånd sålunda aistätt från de detsamma genom lagstiftning tillerkända företrädesrättigheter, finns det ett privilegium, som det icke uppgifvit eller kommer att uppgifva: det att skänka vår statsförvaltning ett relativt större antal dugliga och kunniga ämbetsmän än andra samhällsklasser. Om man bläddrar i vår statskalender, finner man på snart sagdt hvarje sida adliga namn som bärare af ämbeten, i hvilka de gjort sitt land gagn och sitt stånd heder. Bland dessa intager det namn, som i dag läses under bilden på första sidan, enligt allmänt erkännande, ett af de allra främsta rummen.

Hans Hansson Wachtmeister tillhör en af de förnämligaste ätterna på vårt riddarhus. Den förste Wachtmeister vår historia känner var på 1570-talet ryttmästare för en fana tyska ryttare i svensk tjänst, erhöll år 1578 svensk adelsvärdighet, men lefde och dog i Östersjöprovinserna. Hans sons son var den från Carl XI:s historia välbekante grundläggaren af Karlskrona stad, hamn och fästningsverk och i sjätte led från denne härstammar greve Hans Hansson, som är född på Tromtö i Blekinge län den 22 april 1851 och son till landshöfdingen öfver nämnda län med samma namn och hans maka friherrinnan Ebba De Geer till Finspång. Efter att i Stockholm ha aflagt mogenhetsexamen år 1869 begaf han sig som student till Uppsala, där han 1874 aflade juris utriusque kandidatexamen. Efter föreskrifven tings-tjänstgöring utnämndes han 1876 till vice häradshöfding och tjänstgjorde därefter i Svea hofrätt, tills han 1878 lät inskriva sig som e. o. kanslist i finansdepartementet, hvars dåvarande chef, sedermera presidenten Hans Forssell som bekant var utrustad med synnerlig förmåga, när det gällde att uppsåra framstående yngre krafter. Redan efter sex dagar förordnades han till kanslisekreterare och mottog efter ytterligare fem veckor utnämning till ordinarie innehåfvare af denna befattning, en snabbhet i befordran, som då väckte icke ringa uppe-seende, men sedermera visade sig fullt motiverad. Ty den unge kanslisekreteraren tog sitt ämbete med ett allvar, som starkt bröt af mot gängse slentrian. För honom var det ej nog med att på ett oklanderligt sätt fullgöra de uppdrag, som enligt instruktionen ålago honom, utan han grep sig också an med ett inträngande studium af beskattningsväsendet, hvilket snart lät honom framstå såsom vårt lands främsta auktoritet på detta område. Här har han ock uppträdt som lycklig författare med en översikt af lagstiftningen angående stämpelskatt, arfskatt och andra jämförliga skatter i åtskilliga länder ävensom en förträfflig uppsats i Ny Svensk Tidskrift om kommunalbeskattningen. Af 1880 års bevillningsutskott blef han anlitad som sekreterare och 1880—81 hade han säte i kommit-tén för utarbetande af förslag till ny stämpel-afgiftsförordning. På uppdrag af ridderskapet och adeln verkställde och utgaf han dessutom år 1886 "Utredning rörande ridderskapets och adelns privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, hvilka

böra anses ännu äga kraft", hvilket arbete allmänt tillerkändes auktoritativ betydelse.

Två år senare (1888) kallades greve Wachtmeister att öfvertaga den kräfvande posten som expeditionschef i finansdepartementet. I nio år innehade han detta ansträngande ämbete och var efter hvad allmänt var bekant under denna de svaga finansministrarnes tid departementschefen till gagnet, om också icke till namnet. När de af tullstriderna upprörda känslorna hunnit en smula lägga sig till ro, utnämndes han ock trots mått-ligheten i sin tullskyddsstro den 16 Juli 1897 till finansminister. Fem år tidigare hade han gjort sitt inträde i riksdagen som representant för Blekinge län i Första kammaren, hvilken åren 1893 och 1894 nedlät sig att använda denne sin främste sakkunnige i beskattningsfrågor som — suppleant i bevillningsutskottet.

Som finansminister har greve Wachtmeister på ett bestående sätt inskrifvit sitt namn i det svenska beskattningsväsendets historia. Som sådan blef han nämligen i tillfälle att genomföra den betydelsefulla reform af våra skatteförordningar, som enklast kännetecknas med de tre uttrycken: en verklig direkt inkomstskatt, själfdeklaration och progressiv skatteskala. Det framsteg i riktning mot en rättvis beskattning i enlighet med skatteförmågan, som låg här, var oerhördt stort och ingalunda lätt att genomföra. Fullständigt skedde det först under hans efterträdare. Vidare lyckades han till förlänande af större stadga åt riksstaten utverka riksdagens bifall till en sådan ordning, att bevillningen af fast egendom och af inkomst upptogs i riksstaten först för det år, hvarunder den verkliga inflyter. Det var ock på hans lott som det föll att utarbete finansplanerna såväl för 1892 års urtima som för 1901 års härordningar. Att den förra af dessa aldrig blef genomförd, kan säkerligen icke läggas honom till last. För utvecklingen af stämpelskatterna hyste han synnerligt intresse; han betraktade dem som en i hufvudsak efter skatteförmågan drabbande och därjämte i det stora hela för den skattdragande bekväm skatteform. Särskildt är bouppteckningsstämpels utveckling till en modern arfskatt en hans förtjänst.

När von Otterska ministären, i hvilken han följt med från den Boströmska, drog sig tillbaka, lämnade greve Wachtmeister den 5 juli 1902 finansministersportföljen i andra händer och efterträdde generaldirektör Alb. Andersson som generaldirektör och chef för statskontoret. Som sådan har han bl. a. varit verksam för omläggning och modernisering af statens bokföringsväsen. I riksdagen fortrif han dessutom att hafva säte t. o. m. 1910 års riksdag. Härvid tog han bl. a. en intresserad del i arbetet på rösträttsfrågans lösning och hade säte i 1907 års särskilda rösträttsutskott. Greve Wachtmeister hörde till dem, som i det längsta sökte bevara majoritetsvalen och Första kammaren som ett verkligt öfverhus.

Bland uppdrag utom statsförvaltningen som greve Wachtmeister mottagit må särskildt nämnas ordförandeskapet i styrelsen för Stockholms högskola.

I adelsmötena har han plägat taga liflig del och äfven innehatt förtroendet att föra ordförandeklubb. Äfven vid den senaste privilegiefrågans behandling fick man höra den svaga stämman med den klara framställningsförmågan utveckla de skäl, som talade till förmån för reformen.

Foto. Backlund, Göteborg

Etiska Bildbyrå Stockholm

HVAD SOM ÅTERSTÅR AF PORTVAKTSTUGAN VID GÖTEBORGS SPÅRVÄGARS HUVUDSTATION
efter en gasexplosion den 24 december.

OMSLAGSVIGNETTEN

till detta nyårsnummer torde icke förfela sin verkan på ens den surmulnaste. Den öfverdådigt gifna och tagna bilden, icke förut reproducerad,

har ställts till vårt förfogande af den unge kamerakonnären herr *Uno Falkengren* i Göteborg o. återgifver ett fotografiskt porträtt af *fru Elna Panduro* som en tid bortåt med framgång gästade Folkteatern därstädes.

Under säregna förhållanden inträffade på e. m. den 24 dec. en explosion-olycka vid spårvägarnes huvudstallar på Stampen i Göteborg. Man hade i en här liggande portvaktsbyggnad under dagens lopp observerat en stark gaslukt, ehuru någon gasledning icke fanns i byggnaden. Anmälan om saken gjordes, men då gasverkets folk dröjde att infinna sig, drog portvakten eld på en tändsticka för att själf verkställa undersökningen. I samma ögonblick inträffade en våldsam gasexplosion, hvarvid hela byggnaden störtade ihop, under det en mängd lösslitna spjällor i lungades omkring, kadande en del i närheten varande personer. Portvakten undslapp som genom ett under det lifsfärliga äfventyret med endast mindre blessyrer, hvilket var fallet äfven med de öfriga vid tillfället skadade tre personerna. — Anledningen till olyckan var att en nere i marken gående gasledning sprungit sönder och att gas därifrån strömmat upp och samlats under den höga stenfoten till portvaktsbyggnaden.

*

Till bild å sid 212.

Stockholms julmarknad, som åter uppstått i år tack vare Stockholmsgillet och privata personers och institutioners mellankomst, ha rönt en liflig framgång samt skänkt huvudstadens jullysningsom ett drag af den gamla goda traditionen från ett gånget århundrade som varit ganska välkommet. På måndagen öppnades marknaden af gilletts ordförande, redaktör Richard Gustafsson i närvaro af konungen, samt stadsfullmäktige med flera af stadens mer bemärkta män. Marknaden är inte så omfattande, som den var förr i tiden, men detta torde delvis bero på den kalla väderlek som varit rådande. Emellertid äro ett trettiotal stånd uppställda, som kommit till huvudsakligen tack vare enskildt initiativ och bland dessa bidragsgifvare må kas bland andra Hvar 8 Dag. I stånden försäljas dels leksaker, dels konstslöjd och handtverksalster och en ständigt bred ström af köpare ha passerat genom ståndgatorna.

Analfotografier

Fotograf: Bengt Skovman

DEN ÅTERUPPTAGNA JUL-
MARKNADEN Å STORTORGET
I STOCKHOLM. *Text å föreg. sid.*

TUNNELN Å SÖDER I STOCK-
HOLM DÅR DEN SVÅRA
OLYCKAN I DAGARNE
TIMADE

N. O. FALK, *den vid tunnelolyckan
omkomne öfverbanmästaren.*

TYSKE MALMÅNGAREN HER-
MIA, *i höstas strandad vid Prest-
grundet nära Söderhamn, införd till
Sandarne i och för tätning. Dykeri-
arbete i 20 graders kyla.*

Måndagen den 20 december inträffade en hemsk järnvägs-olycka i Stockholm. Ett arbetslag var vid tiotiden på förmiddagen sysselsatt med att afhjälpa ett rälsbrott, som inträffat i södra stambanans tunnel under söder ungefär 200 meter från tunnelns södra port. Till följd af reparationsarbetet hade det ena af spåren afstängts och nännen i arbetslaget, hvars förman var öfverbanmästaren Nils Olof Falk kände sig sålunda tryggas i vissheten om att det spår, på hvilket de arbetade var ur funktion. När därifrån ett tåg från Centralstationen kom inrusande i tunneln fäste de intet afseende därvid samt öfvertygade som de voro om, att det körde på det hela spåret. Men på grund af ett ännu oförklaradt misstax och felgrepp från banledningens sida, rusar tåget in på det ännu icke lagade spåret och midt bland arbetarna. Det blir ett fasans ögonblick, ett par vilda skrik skära genom luften, som dock alltför sent varsko lokomotivföraren, och den hemska olyckan har inträffat. Öfverbanmästaren Falk och en man vid hans sida, extra banvakten G. Fredholm hade drabbats af lokomotivets våldsamma stöt och liutit en ögonblicklig död. Den förre hade fått hufvudet fullständigt krossadt. Rundt omkring olycksplatsen lägo de öfriga medlemmarna af arbetslaget, visserligen vid lif, men ytterst medtæna. Arbetaren K. M. Högberg hade fått hjärnskålen spräckt och var lifsfarligt skadad. Och mer eller mindre svårt skadade voro arbetarne Erik Eriksson Sterner, Johan Viktor Andersson-Sjöblom och Gösta Malmström samt banvakten Reinhold Severin Andersson. De dödade fördes till bårhuset och de skadade, af hvilka flera fått hjärnskakning, till Maria Sjukhus, där de ännu vårdas.

H. 8 D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.
FRANSK HJÄLM, ny modell.

TYSK HJÄLSKÖLD tillhörande en stupad officer. Observera hjälet efter den dödande kulan.

Klubb: Kem. A.-B. Benigt Silfverparre, Stlm.-Gb.
TURKISK HJÄLM.

Svenska Dagbladets krigsutställning har rönt en storartad anslutning. Under den första veckan den varit öppen har densamma besökts af omkring 1,500 personer. Dagligen deponeras nya utställningsföremål och bland senast anlända märkas en kollektion minnen från en studieresa till Galizien, företagen af dr Nils G. Marén i Upsala, röntgenfotografier af dr Fritz Bauer i Malmö, ett par franska stålhelmar af den typ, hvarmed franska infanteriet numera förses, och som hemförts af docenten Fredrik Böök med mera. *Hvar 8 Dags* uttömmande exposition af originalfotografier från samtliga fronter tilldrar sig allt fortfarande jämte dr Sven Hedins originalteckningar en mycket liflig uppmärksamhet, och torde få räknas till utställningens främsta attraktioner.

Den med anledning af postkonflikten med England i Sverige kvarhållna paketposten till och från England ökas oafbrutet genom den, i samma utsträckning som tidigare, fortgående tillförseln af transitopost. De i Göteborg upplagrade paketen utgjorde den 27 dec. 13,900 stycken.

H. 8. D:s stora Novellpristäflan

bringas i åtanke.

Täflingen, i hvilken 1,200 kr. i pris utdelas, står öppen för **amatörer samt för författare, som ej tillhöra Sveriges författareförening.**

I öfrigt hänvisas till utförliga meddelanden i nr:is 10 och 12 af *Hvar 8 Dag*.

DEN I GÖTEBORG LAGRADE ENGELSKA TRANSITOPOSTEN. Ett af förvaringsskjulens hörn, fotograferadt den 24 december. Efter foto. för H. 8. D. af Hoffotograf H. Lindbohm, Göteborg.

HANDELSMANSKAN GÅRDS SEGER.

FÖR HVAR 8 DAG AF **MARIKA STJERNSTEDT.**

DENNA MORGON kom handelsmnskan Gård direkt från sängkammaren och med kängorna ännu i handen, ut i köket, där Sara inte hunnit mer än få kaffebrödet på primusköket, medan soffan ännu stod obäddad.

— Sara, sade hon ögonblickligen, nu har tyskarne verkligen kommit hit till socken.

— Hvad säger frun! svarade Sara vördnadsfullt och förväntansfullt. Ty om tyskarne hade man talat hvar dag under de sista fyra eller fem veckorna i hvarstenda ett af socknens hem, och luften var laddad, om inte med kulor och krut, så likväl med spänning, begär, ogillande, afund och segerstolthet — allt efter möjligheter och tillgång.

Tyskarne köpte nämligen upp hästar.

Från grannsocknarna hade deras rykte flugit dem i förväg och goda kunskapare hade beskrifvit dem. De voro två, en tjock och en liten, svarta i synen, och försedda med späckade plånböcker. Så och så många hästar hade de löfte att köpa upp per län, och de betalade så att håren reste sig på ens hufvud bara man hörde summorna. Se, det var så, att borta i Tyskland voro alla hästar totalt slut, och om också de sista slantarna offerades till att köpa nya, måste det ske! Och att tysken är rik, det vet man... Två tusen kronor till exempel för länsmannens körhäst, det var som om det inte varit sannt, men de, som varit närvarande hade likväl svurit på saken... — Och så hade han, den tjocke, tagit upp plånboken, hette det, och vätt på tummen för hvar och en af sedlarna, och det blef elfva: en långschal och tio hundralappar, och betalat kontant hade han gjort, och länsman var nog snopen för att han inte passat på och begärt mer.

Berättelsen härom hade af auktionisten Jansson framförts hos handelsman Gårds två dagar förut, i detta samma kök, där handelsmnskan nu stod och snörde sina kängor öfver en stol, medan Sara hängde med ögonen ut genom fönstret, som om hon väntat att i ögonblicket få se tyskarne komma gående rätt öfver gårdsplanen.

Handelsmnskan hade emellertid inte låtit historien passera utan censur, den där gången. Två tusen kronor hade varit henne för starka i länsmans ficka.

— Tro det, den som vill, hade hon ropat. Endera har Jansson sett i syne, och sådant händer, eller så ha sedlarna varit falska. Sen jag var barn, ner i Småland, har jag alltid hört, att tyskar skall en aldrig tro.

Då hade handelsman Gård sagt:

— Komma de hit, så vore jag dum om jag inte gjorde affär med Brunte.

Och Sara i sin spiselvrå hade genast tänkt: Jesses, hvad handelsman är värre än dum, som säger det där själf!

Och mycket riktigt, frun hade genast flugit upp som en kork ur en flaska jäst saft. Först angrep hon Jansson: var det Jansson, som satt i Gård det där? Kunde Jansson skaffa en lika bra häst igen, om man sålde Brunte? Man vet hvad man har... Men så är det alltid i detta hus, aldrig frågas en annan till råds. Det är som om en inte fanns!

Handelsman var inte ovan vid motsägelser, och Sara såg i hans ögon, att fälltågsplanen i alla fall var klar.

Först sade han:

— Jag tänker du säger inte nej, du håller till *tre tusen* kronor kontant. För Brunte är yngre än länsmans häst.

Och sedan:

— Pängar är pengar, och om foderbristen med Guds hjälp står i, så bli djuren billiga nästa år och då kan vi både ha ny häst och pengar på banken.

Härvid blinkade listigt Jansson, som satt med kaffet på fatet, men eljes blef det tyst, och säkert rustade sig handelsmnskan till ett dräpslag, ty nu var hon i farten och tog inga skäl, det visste man.

Det kom också.

— Tvi vale, skrek hon — och det var i Saras öron som om det stätt i en tidning: att vara svensk och sälja allt ur landet till de där utrikiska jobbarna!

På det var svårt att ge svar, som bet, och svarades inte håller. Både Gård och Jansson drucko ur sitt kaffe, medan frun gick in i sängkammaren, slog igen dörren efter sig med en smäll och började snyta därinne. Sista ordet hade hon fått, men anamma, tänkte Sara, nu är hon också af med tre tusen kronor, för nu förs säkert inte handelsman sälja. Och hvad som farit i frun den gången, var inte lätt att förklara, men inte hade det varit förstånd!

Handelsman och Jansson gingo slutligen och frun kom ut i köket igen, rödgräten. Genom köksfönstret observerades de två brottslingarnas väg öfver gårdsplanen fram till stalldörren. I handelsmnskans ögon såg Sara nu visserligen ganska tydligt en bankbok med tre tusen nya kronor i, men på hennes kinder blommade samtidigt två röda fläckar, som betydde harm, vrede och obetvinglig segerlust. Sara kände igen dem, och de brukade varsla om, att nog fick handelsmnskan rätt till slut.

— Nu hade två dagar gått, som varit ganska prövande dagar för Sara, under hvilka hon tre särskilda gånger funnit sig tvungen att säga upp sin plats till nästa flyttning och ett par andra gånger själf blifvit ombedd att snarast packa sig iväg. Handelsmnskans entré från sängkammaren med kängorna i handen denna morgon och det ögonblickliga meddelandet af den stora nyheten uppfattades genast af Sara som tecken till att försönlig förtrolighet äntligen åter inträd mellan matmor och en oskyldigt lidande tjänarinna. Hon lyfte rappt ner kaffebrödet från primusköket, torkade med förklädet af fällbordet och satte beskäftigt fram koppar. Ett ord behöfdes för att ytterligare lena upp den gynsamma stämningen, innan handelsman Gård, som hördes gå och harkla sig inne i sängkammaren, kom ut, och Sara fann det.

— Ja, *stackars* Brunte, frun! sade hon. Jag säger bara det.

*

Tyskarne voro, som så många andra tyskar, ett par svarthåriga, svartögda herrar med stora krokiga näsor. De togo in på gästgivargården och genom ett sällsamt hokus pokus, eller kanske bara skickligt utsända kolportörer, visste snart hvarenda hästägare på trakten, att kroknäsorna under de två följande dagarna skulle kunna träffas hela förmiddagen — utan att de själfva behöft röra på sig, krusat någon, eller ens gjort besök. De sutto inför fantasierna i socknen, som gudar i tempel på sina högar af stämpladt guld, inväntande det långa tåget af ödmjuka utbudare med affärsgeni i bakfickan — medan de i verkligheten, på det gemensamma rummet, (ingalunda af gästgifveriets dy-

raste), tömde ett par enkla ölhalvivor under bladdrand i solkiga annotationsböcker och under pro-saisk förvisning om lämplig slutlig vinst. De sofvo sedan godt hela natten, snarkande med sina duktiga näsor, och voro nästa morgon nytra, blanka i ögonen och redo att leende mottaga och möta första dust med affärssnillena från byarna.

Hos handelsman Gårds var det mindre nytt. I köket sutto frun, fruns mor som tillkallats, och två andra gummor, som alltid finnas till hands, samt stod Sara. Handelsman var i stallet och iyk-tade egenhändigt Brunte, som nu ätit bara haire i två dygn. Fru Gård uppe i köket förde högljudt fosterlandets talan gentemot profitbegär och oför-skämd främmande spekulation i fattigt folks sista lilla lamm. Gummorna nickade och fru Gårds mor grät, medan Sara i spiseln behöll ögonen med sig. Mellan handelsman och frun hade inte ett ord väx-lats om hästaffären, sedan uppträdet, då Jansson var inne. Men tystnaden hade varit tusen gånger värre, ja, så sprängfull och så lofvande, att Sara, trots egna obehag af fruns humör, iör intet pris skulle velat afvara att bevittna dess explosion. Och nu hade frun sannerligen också exploderat, och som köksfönstret stod uppe, var det inte san-nolikt att allt föll på hälleberget, utan säkerligen trängde somt ända in i stallets innersta mörker. Jansson stod i staldörren och hörde nog inte så litet, han håller, hvilket naturligtvis också var mening.

Slutligen blef handelsman själi åter synlig, och hans min var nu så bister, att frun rentaf blef häpen — så dömd Sara — och teg. Gård gick med fasta steg öfver planen, försiktigt följd af Jansson, och stod, man kan säga plötsligt, ehuru alla sett honom nalkas, midt bland kvinnorna i köket.

— Mathilda, sade han med hemskt allvar. Nu har jag bestämt mig för att sälja Brunte för *tre tusen* kronor, och det tycker Jansson är inte obil-ligt, för han står mig inte i mer än nie hundra. Men skall jag ha oirid i hemmet för sakens skull, så vill jag inte det håller. Utan nu får du säga ifrån.

Dödstyst. Sara andas knappt.

Så säger fru Gård efter en stund.

— Det vet jag visst! Aldrig har jag väl sett, att du rättat dig efter mig.

— Tre tusen kronor är pengar, svarar Gård, all-deles som yxskaft.

Det nekar ingen till, och åter inträder dödstyst-naden.

Sara i spiseln ser på matmor. I matmors ögon ser hon tydligt en bankbok med nyinskrifna siffror, tresiffrigt tal. Men i matmors hållning bevakar fosterlandet ännu sina rättigheter, nyss högt pro-klamerade, och Sara kan förstå, att det inte är lätt att göra kovändning med så dyrbar börda.

Handelsmanskan gör slutligen en knyck på huf-vudet och finner sin utväg:

— Ja, du kån stå här och prata, Gård, yttrar hon värdigt; du gör ändå bara som du själf vill, och det må du göra! En annan har att rätta sig efter det, och det gör jag.

Med detta besked aflägsna sig Gård och vittnet Jansson. Fru Gård stannar i köket, omgifven af *sina* vittnen, och när Brunte ses komma ut ur stallet, nryktad, skinande, ledd af Jansson, som agerar stalldräng, och förd i bästa grimman, fyller köket af suckar, snytningar och klagan, som om ett stort fältslag förlorats.

Brottslingarna mot fosterlandet gå upp till gäst-

givfuregården, där de svarta tretusenkronors-gudarna sitta och locka själar, och Sara anar, att handelsmanskan, trots de strida tårarna; i andan-om förmår följa deras spår och med spänning tänka på deras hemkomst.

*

Gård kom hem ensam, d. v. s. utan Jansson. Brunte hade han däremot med sig, och de båda gingo långsamt, bedröfligt upp mot staldörren. De hade inte varit borta mer än en timme, och man väntade dem inte så snart tillbaka; Sara var ensam i köket och ropade ut frun.

— Se, sade hon. Nu är det något spektakel igen!

Strax därpå kom Gård upp.

De svarta matadorerna hade förklarar, att Brunte inte hade nog stadiga framben.

— Sex hundra kråner, hade de sagt, och det var visst inte slut på alla hästar i Tyskland, ha ha ha, där voro tvärtom så många, att man aldrig sett så mycket hästar där förut på en gång. Sex hundra kråner, mycket pänge för gammal häst, hade de sagt.

Handelsman relaterade samtalet:

— Att Brunte har dåliga framben, det sa jag dem att jag visste förut och har veta länge, sa jag, men nog är de goda nog åt er, sa jag, bus-följe! Och nu är jag glad, för hur det är, så kan det vara att du hade rätt, Mathilda. En är ju svensk i alla fall och behöfver inte göda andra på egen bekostnad.

Med dessa ord satte sig handelsman Gård intill fällbordet.

Frun stod i sängkammardörren, Sara i skafferi-dörren, och ögonen hade Sara ända ut i nacken.

Det var som om hela köket varit fullt af bank-böcker. Tre tusen kronor, tre tusen kronor! Fode-rist, med Guds hjälp, och billiga djur till våren. Ny häst och pengar kvar på banken. Sara såg, att fruns mun var som ett streck, och det bådade aldrig godt; men handelsman såg ut som om han fått stryk.

Det blef Sara som fann det be-höfliga förlösande ordet:

— Ja, sade hon, idag sät-ter vi väl fram sylt till pannka-kan, frun, för att gamle Brun-te fått stanna hemma och slip-per ifrån kriget och allt elände.

— Gör det. Sara, svarade frun, och kom ihåg, att om Gård ville rätta sig mer efter hvad jag säger, så hade det här aldrig behöft hända!

Foto. Steen-Möller, Helsingborg
W. NEUMANN, den i dagarne bort-gångne kapellmästaren, en öfver hela lan-det bekant och populär personlighet.

Se text å sid. 222.

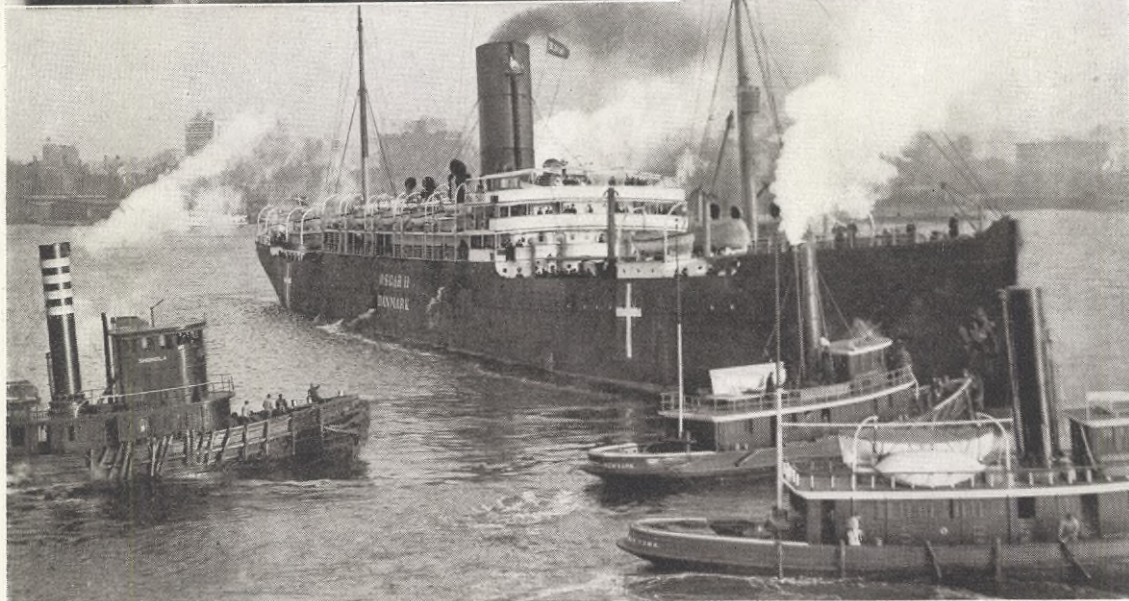
DEN AMERIKANSKA FREDSEXPEDITIONEN.

Den amerikanska automobilfabrikanten och mångmiljonären Henry Fords från Newyork utsända *fredsexpedition*, hvilken under den senaste tiden varit föremål för en så liflig prässdiskussion, anlände den 18 dec. ombord på ångaren "Oscar II" till Kristiansand och fortsatte omedelbart till Kristiana, där ett uppehåll på några dagar gjordes.

Mottagandet här blef från fredsvännernas sida det hjärtligaste medan från andra håll en så omild kritik mötte, att mr Ford fann sig föranlåten att för sin egen del uppgifva hela företaget, hvarefter han med första lägenhet återvände till Amerika. Den stora fredsexpeditionens öfriga medlemmar, bland hvilka märkas ett flertal framstående personer ur Amerikas vetenskapliga, politiska och finansiella kretsar, fortsatte den 23 dec. till Stockholm, där julhölgen tillbringades, hvarefter färden gick vidare till Köpenhamn för att till sist afslutas i Haag, där ett stort internationellt fredsmöte kommer att anordnas. Expeditionen har, enligt uppgift icke utsändts för att diskutera fredsvilkoren utan endast för att söka väcka och bringa till utlösning den starka fredslängtan som öfverallt förefinnes.

Henry Ford som nu är en 50 års man är af bondsläkt och bördig från staten Michigan. Redan tidigt visade han stora anlag för mekanik och blef vid unga år öfveringenjör hos Edison, men lämnade denna post för att skapa sig en själfständig ställning. Efter en del försök lyckades det honom att framställa en motordriven vagn och ett bolag bildades för att exploatera uppfinningen. En lysande framgång följde och Ford, som nu är dollarmiljonär många gånger om, kan från sina fabriker utsända omkring 500 maskiner pr dag räknadt. År 1914 utdelade han bland sina tjugutusen arbetare en summa af tio mill. kr. och fördubblade samtidigt deras löner.

Öfverst, i midten: MR HENRY FORD, som utrustat expeditionen.
ÅNGAREN "OSCAR II" LÄMNAR NEWYORK MED FREDSEXPEDITIONEN OMBORD.

DEN FÖRSTE SVENSKEN BLAND DE VILDASTE AF INDIANER.

KORRESPONDENS FRÅN MOTILONERNAS OKÄNDA LAND TILL HVAR 8 DAG FRÅN **GUSTAF BOLINDER.**

FÖRFATTAREN MED MOTILONINDIANER PÅ EN KLIPPA VID FLODEN ESPIRITU SANTO. Förf. har haft svårigheter vid kopieringen af sina fotografier som dock äro tydliga nog för att vara af utomordentligt intresse.

“För motilonernas raseri bevare oss, milde Herre Gud“ bedja munkarna sedan länge i många af Colombias små palbladstäckta kapell.

Och den bönen har i deras tro samma kraft än i dag, som när den för tusen år sedan ljud — för nordmännen — i Väst Europas mäktiga stenkatedraler. Ty liksom våra fäder då vunnos för den allena saliggörande läran, ha i dag motilonerna, de vildaste af de vilda, tack vare kyrkans ansträngningar gräit ner den blodiga stridsyxan. Med våld har man ej kunnat besegra dessa sista afkomlingar af våra indianböckers hjältar. Munkarna tillhör äran att ha åvägabringat fredliga förbindelser med dem. Visserligen med ganska världsliga medel — främst slösaktigt frikostiga gåvor af pärlband, näsdukar och knifvar. Men här må det väl ändå sägas, om någonsin, att ändamålet helgat medlen!

De hvite här äro ej synnerligen angelägna om bekantskapen med motilonerna. De ha ju ännu i friskt minne de sista striderna, för några månader sedan, de flesta ha väl mist anförvandter under kriget — ett nära hundraårigt krig!

Men, den, som likt författaren, lärt väl känna dessa indianer “hemma hos sig“ han förstår, att hela skulden är de hvites. Motilonerna äro inga inbundna, bistra, krigiska hjältar likt de nordamerikanska indianer, vi känna från indianböckerna. De äro öppna

och glada, de gästfriaste, uppmärksamaste, nästan rörande omtänksamma värdar. De äro också underbart skickliga jägare och skyttar, och som de vetat, att de hvite varit deras dödsfiender, ha de jagat dem likt annat storvildt.

Genom skickligt anordnade öfverfall och bakhåll ha de hållit de hvite i skräck. De hvites soldater, beväpnade med repetergevär, ha kämpat förgäves mot en handfull indianer med pil och båge! Ännu finns det föröfrigt godt om fiendtliga motiloner.

Man visste på förhand att motilonerna gjorde vackra saker. Korgar, fläktar och pilar af underbar, enkel skönhet, rent af jämförliga med japanskt handarbete, ha då och då fallit i de hvites händer. De måste ha en aristokratisk kultur dessa vildar, och de måste besitta en ovanlig intelligens, tänkte man. Därför var det högst underbart att finna dem boende i hyddor så ytterst enkla och primitiva, att de knappast lämna skydd mot regn, långt mindre mot väder och vind, högst underbart också att ej finna dem i besittning af ett enda husdjur, ej ens hunden! Men de ha stora och rika odlingar. Och klimatet på de columbianska Andernas sluttningar är härligt.

De äro märkvärdigt intelligenta. De kunna ju ej ett ord

BABY BOLINDER I ARMARNE PÅ EN MOTILONHÖFDING.

1. MOTILONKVINNA MED SITT BARN INSVEPT I MANTELFLIKEN. — 2. I MOTILONERNAS LAND: Fru Bolinder med sitt lilla barn vid stranden af en öfversvämmad flod. 3. DEN GAMLE MOTILONHÖFDINGEN OCH HANS SONSON. 4. MOTILONINDIANSKA VID VÄFSTOLEN I SIN HYDDA. 5. MOTILONHYDDA.

spanska, ingen förstår deras språk och ändå meddelar man sig bättre med dem än med de lindrigt spansktalande, fredliga Nevada-indianerna.

Motilonerna tröttna aldrig att förklara, teckna, gestikulera och fråga. "Näpa" = hur kallas det? ljuder det hela dagarna i deras små byar.

Det är skratt, skämt, lek och majsölsdrickande dagen i ända. Riktigt med trät:

Åker fotograf.

Kilohi: Bengt Skjervegaard.

JUAN SHI KAI.

Den sedan i höst i Kina pågående folkomröstningen om landets återgång till monarkisk statsform har nu avslutats och givit till resultat, att ett öfverväldigande flertal uttalat sig för kejsardömet återinförande med presidenten Juan Shi Kai som landets monark.

De år — från den 15 febr. 1912 — som Juan Shi Kai utöfvat presidentskapet hafva för det i militärt hänseende efterblifna Kina varit rika på utifrån kommande förödmjukelser särskildt från Japans sida. Inåt sett har landet däremot genom en rad af klokt genomförda reformer kunnat glädja sig åt en allmän uppblomstring på administrationens, undervisnings- och kommunikationsväsendets m. fl. områden

yuca och majsbullar bjudes man ideligen, fint serveradt på gröna blad, medan gästen hvilat på en bädd af ormbunkar. Och återåt tvätta sig alla noga om händerna för att kunna ta itu med de fina flättnings- eller väfverarbetena.

Männens dräkt är enkel: den långa, ärmlösa skjortan, känd från många sydamerikanska indianstammar. Kvinnornas dräkt är synnerligen vacker: en mantel löst nedhängande från skulderna och en gördel om lifvet. Om männen äro mera typiskt indianska än vackra, så är kvinnorna bland det mest förtjusande man kan se. Ljushyade, med röda läppar, leende, hvita tänder och spelande ögon, påminna de ej så litet om japankor. Både män och kvinnor måla sig med röd färg och alla

Bcto G. Bolinder.

Kilohi: Bengt Skjervegaard.

MOTILONHUSTRU VID ELDEN.

Foto. Rahm, Stockholm.

Kilohi: Bengt Skjervegaard.

NYE TURKISKE MINISTEREN VID SVENSKA HOFVET EXC. DJEVAD BEJ (i midten). Vid sidorna förste och andre legationssekreterärne.

tillika med en stark materiell förkofran. Kinas blifvande kajsare är född 1859.

Konung Gustaf mottog den 17 dec. å K. Slottet den nyutnämnde turkiske envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire vid svenska hofvet exc. *Djevad Bej* i högtidlig audiens. I sjuglasvagn med fyrspann och fördrade af hemtades ministern från Turkiets legation vid Linnégatan af introduktören för främmande sändebud, riksheraldikern greve A. Lewenhaupt. I ett annat hofekipage följde legationssekreterarne. I utomordentlig mission fick exc. till h. m: konungen öfverlämna sina kreditivbref.

Det lysande tåget väckte rätt mycken uppmärksamhet på sin färd genom staden. Turkarne i sina guldsmidda uniformer och röda fezer.

ha håret kortklippt — ett mod som givit anledning till deras spanska öknamn: motilonen = de klippta. Själva kalla de sig "anipa".

Så har nu ödet ryckt nära äfven dessa frie indianer, det öde, som mer eller mindre hotar alla sydamerikanska indianer: halfcivilisation — slafveri — förintelse. Mätte det dröja länge innan dessa Andernas frie söner, dessa djärfva, vilda, glada barn, likt andra deras stamfränder måste slafva i de hvites plantager, på sin egen mark, för en tråhård platan och en torkad köttbit, i trasig rock och spruckna byxor!

Sierra Motilon i juli 1915.*

Gustaf Bolinder.

* Brevet ankom julafton.

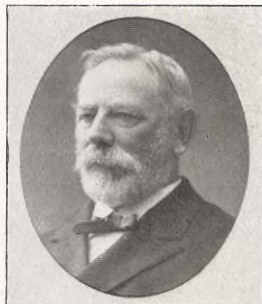
Öfverst: KEJSAREN PÅ BESÖK I OSTGALIZIEN HOS TRUPPERNA VID STRYPA: *Kejsaren framför fronten af de österrikisk-ungerska trupperna.*
Nederst: KEJSAREN UTDELAR JÄRNKORS: *Till en ryttmästare vid Windisch-Grätzerdragonerna. — Till en landstörmsman.*

VECKANS PORTRÄTTGALLERI

* Data här nedan.

A. M. MYHRBERG.
Tonsättare. — Stockholm.
90 år 23 Dec.*

J. C. EKSTRAND.
F. d. Läroverksadjunkt. — Ny-
köping. 75 år 21 Dec.*

O. B. MALM.
Generallöjtnant. — Stockholm.
65 år 3 Jan.*

C. G. LECZINSKY.
Regementsläkare. — Upsala.
60 år 22 Dec.*

I. G. J. NYBERG.
Porträttmålare. — Leksand.
60 år 25 Dec.*

P. E. WIKLANDER.
Fabrikör. V. ordf. Drätselk. —
Hudiksvall 60 år 3 Jan.

C. DAHLANDER.
Grosshandlande. — Malmö.
60 år 25 Dec.

H. A. J. HECTOR.
Gen.-konsul f. Nicaragua. —
Stockholm. 50 år 20 Dec.

C. G. JONSSON †.
Kyrkovård. — Holmesberg.
F. 28. † 11 Dec.*

A. G. STÄHLE †.
F. d. Major. — Västervik.
F. 44. † 19 Dec.*

J. JOHANSSON †.
Grosshandl. Kom-man. —
Tranås. F. 48. † 11 Dec.

K. W. VIRGIN †.
F. d. Öfverste. — Stockholm.
F. 54. † 20 Dec.*

MELCHER MYRBERG. Stud.-ex. 44, fil. dr. 54, lärov.-adj. i Stockholm 80—91. Komp. körverk, en- o. flerst. sänger, kammarmusik, pianostycken m. m. På sin tid anf. f. Upsala stud.-kårs allm. sängförening, P. B. m. fl.

CONRAD EKSTRAND. Stud.-ex. 61, fil. kand. 70; vik. adj. i Nyköping 72, ord. 76—07. Mångårig stadsfullmäktig, led. af skolråd, led. af styr. f. lärov. i fl. led. af sparb. styr., utskänkn.-bol. hufvudman i sparb. En af deltagarne i den första Parisersångarfärden 67.

OLOF MALM. U.-löjtn. v. N. skän. inf.-reg. 72, löjtn. v. Gen.-stab. 80, major der 92, öfv. löjtn. v. Skarab. reg. 96, v. Svea lifig. 97, öfverste o. chef i Bohusl. reg. 98—07, gen.-major o. chef i 5. arméfördeln. 07, statsråd o. chef f. Landt försv.-dep. 07—11, chef i 4. arméfördeln. 10—11, änyo chef i 5. arméfördeln. sedan 11, generallöjtnant 14. Ordf. i Krigshöfrätten o. dir. f. Gymn. centr. inst. Kommandör m. st. k. S. O. Biografi o. helsid.-portr. ärg. IX: 13.

GABRIEL LECZINSKY. Stud.ex. 75, med. lic. 88, bat.-läk. v. Upl. reg. 92—01, v. Upl. art.-reg. 01—05, reg.-läk. v. Upl. inf.-reg. sedan sistn. år.

IVAR NYBERG. Elev v. Konstakad. 78—81, stud. i Paris. Porträttgenre- o. landskapsmålare; akvarellist o. pastellist. Är representerad å Nationalmuseum. — Led. af Konstakad.

CARL GUSTAF JONSSON †. På sin tid förestånd f. Alsborgs ålderdomshem; under 40 år komm. nämnsordf. i Hvetlanda; led. af kyrko-

o. skolråd, kyrkovård, styr. led. i sparb., led. af brandstodsdir. f. Jönk. län m. m. Landstingsman. — Den i sig sjelf anspråklöse odalmannen var i sin hemort i åtnjutande af stort anseende och ovanlig popularitet.

ANDERS STÄHLE †. Elev v. Tekn. inst. 63, ex fr. krigshögsk. å Marieberg 67, elev v. Stat Jernv. byggn. 63—64, afd.-chef v. jernv. under-sökn. i Ryssland o. Kaukasien 69—72; stat. ing. 72—75, konsult ing. inom väg- vattenbyggn. facket 75—83; trafikchef v. Norsholm—Vestervik—Hultsfred jernv. 83, tillika mask. ing. der sedan 86. Löjtn. i V. o. V. byggn. kåren 73, major 07—09.

KARL VIRGIN †. U.-löjtn. v. Dalreg. 75, transp. t. Göta art. reg., kapt der 92, öfv. löjtn. v. Kustart. 01, öfverste o. chef i Vaxholms kustart reg. o. kommandant å Vaxholms o. Oscar Fredriksborgs fästningar 04—14. På sin tid ordf. i stadsfullm. i Vaxholm.

Uppskjut ej att förnya prenumerationen på Hvar 8 Dag för 1916, om Ni skall vara säker på att erhålla komplett årgång. Upplagan kan gå ut, trots storleken.

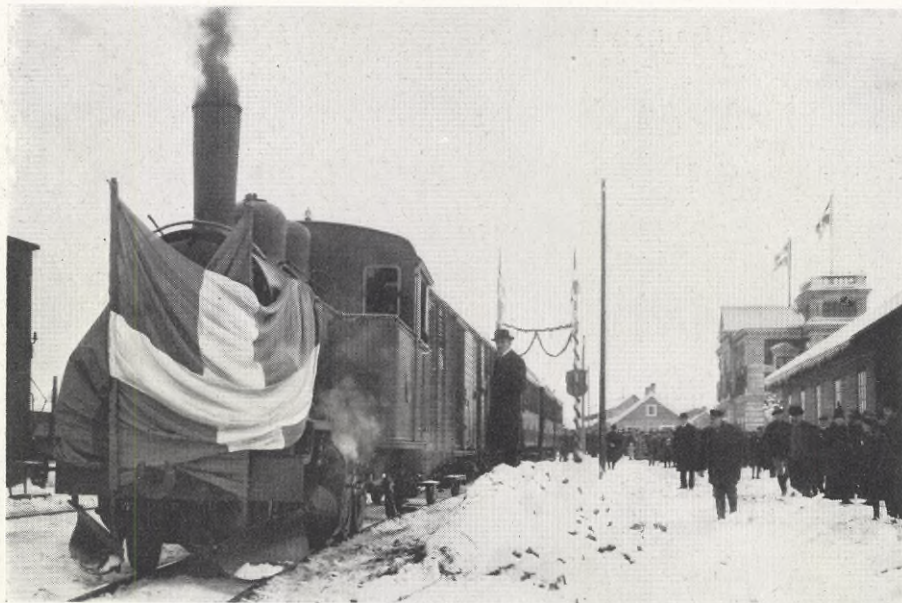

Foto: Rylan ter, Eksjö

Skulptör: Bengt Olsson

INVIGNINGEN AF EKSJÖ-ÖSTERBYMO JÄRNVÄG D. 17 DEC. Invigningsståget afgår från Eksjö.

Järnvägen Eksjö-Österbymo invigdes den 17 dec. i närvaro af bl. a. landshödingarne Trolle och Pettersson. Vid själva invigningen, hvilken ägde rum i Eksjö, hölls högtidstaflet af landshöding Pettersson, som därvid erinrade om banans tillkomst samt uttalade sin förhoppning att den nya kommunikationsleden skall komma att lända de berörda trakterna till betydande gagn.

Text till bild å sid. 215.

Den 23 december afled i sin hemstad, Köpenhamn, den särskildt i den svenska landsorten bekante kafékapellmästaren Wald. Neumann. Född 1848 kom han som trumpetare med ett musikkapell till Blanch i Stockholm 1869; startade eget kapell 1873 och har sedan dess och intill senare år berest snart sagdt hela Skandinavien.

De musikalska fordringar man kan sätta på ett godt ambulerande musikkapell af denna art och dess ledare, tillgodosåg N. i alla afseenden och han åtnjöt också en ganska enastående popularitet, hvartill kanske icke minst bidrog hans humoristisk-godmodiga utseende och uppträdande.

Detta förfelade ej heller sin verkan i ens de alla högst stående kretsar som med konung Oscar i spetsen gästade Marstrand en följd af somrar då Neumann stod för musiken där. — Med ett äkta Carl XV-infall förlänade konungen den säkerligen i lika hög grad som allmänheten öfverraskade gamle kapellmästaren "Literis et Artibus".

VÄRLDSKRIGET.

Beträffande *händelserna på Balkan* under veckan 19—25 december ha krigsmeddelandena härifrån i korthet endast gått ut på, att Bulgarien och centralmakterna ännu hålla sig utanför grekiska gränsen, men förbereda en ny aktion mot ententens *Salonikutrupper*. Under tiden göra fransmän och engelsmän sig i ordning för försvar af Saloniki, hvilken bas man af många skäl, militära och moraliska, vill hålla i det längsta. *Grekland* själf afhåller sig ståndaktigt från hvarje ingripande. På albanskt område har förekommit ett liten sammanstötning mellan en grekisk och bulgarisk afdelning, som visserligen syntes utgöra en varsel om kommande händelser, men hittills icke fört med sig några efterverkningar.

I *Montenegro* fortsätter general Koevess sin framryckning. Den går långsamt, ty svårigheterna äro stora, och resultatet inskränka sig i det stora hela till något tusental fångna montenegrin.

Märkliga nyheter ha ingått från *Gallipoli*. Här ha

engelsmännen äntligen bestämt sig för att utrymma en del af sina ställningar. Ett officiellt engelskt telegram af den 20 meddelade, att *alla trupperna vid Suvla och Anzac dragits tillbaka och tillika med samtliga förråd lyckligt förflyttats till ett annat operationsfält*. Kort efter berättade en turkisk rapport om hela Gallipolihöns fullständiga utrymmande af engelsmännen, hvilket tydligen dock ej varit förhållandet. Det är endast den otacksamma västliga ställningen på Gallipoli, som öfvergifvits af engelsmännen, medan åtminstone tills vidare spetsen af halvön, Seddil—Bahrsnittet, hålles af landstigningskåren. Sannolikt skall äfven denna ställning snart komma att lämnas åt sitt öde och trupperna föras "till ett annat operationsfält", Egypten el'ler Saloniki.

Oklara uppgifter föreligga om ett återupptagande af den ryska flottaktionen mot Bulgarien. *Varna* säges på nytt ha bombarderats af ryska torpedbåtar. På samma gång uppdyka ryktena om en förestående *rysk invasion genom Dobrudscha*, hvarom man hört så mycket talas.

På *östfronten* ha smärre strider förekommit vid Dvina. För öfrigt är härifrån att anteckna, att *general Russki*, "Petersburgs försvarare", frånträdt befälhafvarskapet öfver den ryska nordarmén, som har att hålla Dvinalinjen mot Hindenburgs trupper.

I *Frankrike och Flandern* ha lifliga strider pågått, förebådande den stora offensiv från tysk sida, hvarom en del rykten förekommit. Vid *Ypern*, har artilleriet varit i våldsam verksamhet på ömse sidor, och för öfrigt har längs hela fronten förmärkts en lifligare artilleristisk aktion. I *Vogersna* ha fransmännen gått till attack mot de tyska ställningarna vid *Harimannswelkerkopf*. Efter att den 21 ha trängt tyskarne tillbaka ur en del af deras skyttegravar, måste fransmännen genom följande dag utförda tyska motangrepp utrymma några af de eröfrade ställningarne. Själva toppen återtog af en tysk landtvärnsbrigad. Fransmännen rapporterade, att de i striden om toppen den 21 tagit 1,300 fångar; vid motanfallet rapportera tyskarne, att de tagit 1,550 fransmän till fånga.

Hvad händelserna till sjöss beträffar har åter en

Efter fotograf.

Kliché: Bengt Sjöströmsparre

GENERAL OTTO VON EMMICH, ERÖFRAREN AF LIÈGE, en af världskrigets ypperste fältchefer, afgick plötsligt med døden den 22 december i sitt hjem i Hannover, där han søkt någon tids hvila. Äfven i de stora genombrottsstriderna vid Gorlice—Tarnow var E. en af ledarne. Vårt porträtt är det senaste som tagits af den store generalen och icke förut offentliggjord.

Efter fotograf.

Kliché: Bengt Sjöströmsparre

GENERALEN, SIR DOUGLAS HAIG, som efterträdt sir John French som högste befälhafvare öfver de engelska trupperna i Frankrike.

synnerligen grof *neutralitetskränkning mot Sverige* ägt rum, i det tyska krigsartyg eiter att länge ha förföljt Seffleångaren "Argo" innanför svenska sjögränsen och härunder søkt torpedera ångaren

slutligen ogenerat kapade "Argo", fortfarande på svenskt vatten, och förde den till tysk hamn. Båten blef senare frigifven, och tyska ursäkter lämnades.

Tyska flottan har lidit en förlust i Östersjön, i det kryssaren "Bremen", på 3,250 ton, tillika med en torpedbåt sänkts af engelska undervattensbåtar.

Efter fotograf.

Kliché: K. M. A.-B. Bengt Sjöströmsparre, N. 100

ERKEHERTIG FRIEDRICH VID SYDARMÉN, Österrikisk-Ungerska trupper defilera för erkeherctigen.

VYER ÖFVER DEN NUMERA NEDSKJUTNA STADEN GÖRZ hvilken trots obeskrifligt våldsamma italienska anfall, fortfarande befinner sig i österrikarnes händer: Å den öfre bilden, ses t. h. på höjden kastellet, t. v. det stora prästseminariet som nu inrättats till lasarett. Bilden därunder visar en del nedskjutna byggnader i staden.

INNEHÅLL: Grefve Hans H:son Wachtmelster (biografi och helsidesporträtt). — Fords fredsexpedition. — Julmarknaden i hufvudstäd. — Tunnelolyckan i Stockholm. — Bolinders sydamerikanska expedition. — Världskriget. — Bilder till den svenska och utländska dagskrönikan. — Veckans porträttgalleri. — Handelsmankan Gårds seger. Ber. af Marika Stjernstedt.

F. A. B. fotografier.

PODGORA vid Isonzo, en i rapporterna om de helaste striderna på italienska fronten ofta omnämnd ort.

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historier gäll. ovilkorligt förbud.